
KRÓNIKA

ŽIVOJIN PAVLOVIĆ FILMJE A PULAI GYŐZTES. Živojin Pavlović *A test szaga* és Srđan Karanović *Valami a kettő között* című filmjének teljes sikerével ért véget az ideai jubiláló, fennállásának 30. évét ünneplő országos filmfesztivál. A pulai szemle bíráló bizottsága, a legjobb filmnek kijáró Nagy Arany Arénát Živojin Pavlović filmjének ítélte oda, míg a szemle legjobb rendezése Srđan Karanovićé. A legjobb színészi alakítások is e filmek szereplőinek jutottak ki: a legjobb női szerepért járó díjat Ljiljana Medeši (*A test szaga*), míg a legsikeresebb férfiszerep alakításának díját Miki Manojlović (*Valami a kettő között*) érdemelte ki. A fesztivál filmkritikusainak elismerése Karpo Godinaié *Vörös boogie, avagy mi baj kislány?* filmjével érdemelte ki, a közönségszavaké pedig Branko Baletićé *Balkán expressz* c. filmjéért.

A Magyar Szó kritikusai Ládi István összefoglalójában a következőket írja a szemlérlől: „A csoda természetesen nem következett be az idén sem. A 30. jubileumi pulai fesztivál többekévé csalódást keltett. Az elégedetlenség azonban indokolt is, nem is. Ez a vagy-vagy megállapítás nem véletlen, összhangban van a vegyes salátára emlékeztető 25 produkcióból álló filmterméssel, amelynek nincs határozott arculata, úgyhogy az egyik oldalról elég szépnek, a másiktól meglehetősen csúnyának tűnik, valójában pedig Srđan Karanović filmjének a címe illik rá: *Valami a kettő között*. Vonatkozik ez arra is, hogy a filmek szórakoztatni akarnak, és művészi ambícióik is vannak, de arra is, hogy az alkotók szakítani próbálnak a régi filmfelfogással, de az újat még nem találták meg, csak keresik.

Ennek a köztés állapotnak a legnagyobb általánosságban vett jellemzője: ahelyett, hogy a művészi törekvések hatottak volna a szórakoztató filmre,

a kommerszprodukciónak hatottak a művészi törekvésekre. Természetesen senki sem róhatja fel az alkotóknak, hogy igyekeznek gondolataikat kommunikatív formában kifejezni. A probléma csupán az, hogy a hazai filmhorizonton a felületesség, az igénytelenség, az egyoldalúság, a közönségség a szórakoztatás szinonimája. A kettős szándék ellentmondásainak a következménye az oly gyakori fél-eredmény. A kizárólag a közönségnek tetsző szándékával készült produkciókat is beleszámítva, az évi termésnek legalább a fele szóra sem érdekes.

A sem ez, sem az helyzetben nincsenek határozottan körvonalazott tendenciák, noha a versenyfilmek fele valamilyen formában társadalomkritikai és politikai vonatkozást, és a műfaji érdeklődés is észrevehető. A társadalmi problémák iránti fokozott figyelem újdonság a filmművészetünkben. Nemrégiben még az ilyen témákat kerültk a rendezők, vagy a szórakoztató produkciókban teljesen felhígtították. A legújabb filmekben viszont kiéleződött a kritikai hangvétel, de velük együtt a hogyan kérdése is. A válaszok azonban jórészt vagy szematikusak, vagy egyoldalúak, vagy egyenesen vitathatók.

Srđan Karanović *Valami a kettő között* című művében melodrámba ötvözi eléggé leegyszerűsített mondánivalóját az ország külpolitikájáról és belső helyzetéről. A *Valami a kettő között* története csupán konstrukciónak tűnik. Meg kell jegyezni azonban, hogy a rendezése kifogástalan. Živojin Pavlović filmje, *A test szaga*, amelyben arról szól, hogy a környezetéből kitörni próbáló kisember bukásra van ítélve, adós marad a társadalmi összefüggésekből eredő, valamint az elmélyültebb pszichológiai indítékokkal. Mivel Živojin Pavlović a legjobb alkotóink közé tartozik, vagy lehet,

hogy éppen ezért, új filmjétől többet vártunk, noha *A test szaga* így is a fesztivál legkomplettebb filmjei közé tartozik.

Karpo Godina Vörös *Boogie, avagy mi baj, kislány?* című filmjében a művészet és a társadalom viszonyának a vizsgálata közben bírálja a múltat, ki-neveti az újjáépítésnek, a szövetkezetek alakításának és a beszolgáltatásnak a korszakát. A jóindulatú ironia és a nosztalgia bizonyos jegyei mellett ennek a zenés filmnek, amelyben valótlanágok is helyet kaptak, meglehetősen mérges fullánkjai is vannak.

Kedvezőbb képet nyújtana az évi produkció, ha a műfaji próbálkozások szempontjából vizsgálnánk. Igaz, hogy a legkedveltebb még mindig a vígjáték, de ebben a műfajban is észlelhetők változások. A primitív komédiázás mellett fokozatosan teret hódít a nemesebb humor. Slobodan Šijan *Hogyan tetek módszeresen tőkre az idioták*, Branko Baletić *Balkán expressz* és Srđan Karamović *Valami a kettő között* című műve igazolja ezt. A rendezőket az eddiginél jobban érdekli a melodráma (*Valami a kettő között*, *Fej vagy íris* stb.), de a többi között a krimi (*Halló, taxi*), thriller (*A harmadik kulcs*), a fantasztiikus film (*A halál utáni éjszaka*), a gyerekfilm (*Moha az aszfalton*) is. A műfaji kísérletek elég szemérmesek még ugyan, de biztatóak.

A szórakoztatás, a kritikai szándék és a műfaji keresés közepette a háborús film viszont háttérbe került. Mindössze három produkció játszódik a népfelzabáló háború idején. Ebből Zdravko Šotra *Igmani menetelés* című műve a műfaj nálunk meghonosodott konvencióit követi, Dragovan Jovanović produkciója, a *Gyzalázat*, valami újat próbált, de teljes melléfogás, Branko Baletić *Balkán expressz* című alkotása viszont teljesen eltér a meglevő képletektől és az évi produkció legteljesebb, legkiegyensúlyozottabb filmjei közé tartozik. Szellemes, ötletes, emberi. Olyan film, amely azzal biztat, hogy előbb

vagy utóbb le lehet majd küzdeni a valami a kettő közötti állapotot.

KONJOVIĆ KIÁLLÍTÁS ÚJVIDÉKEN. Milan Konjović a modern vajdasági és jugoszláv festészet egyik megalapítója 85. születésnapja tiszteletére Újvidéken nagyszabású retrospektív kiállítás nyílt. Legrégebbi vázlatai még 1913-ból valók, de megtalálhatók itt legújabb alkotásai is, lévén, hogy a koros mester még ma is rendkívül aktív. Az újvidéki tárlat a tartományi székváros legjelentősebb nyári kulturális rendezvénye.

JUBILÁLÓ VAJIDASÁGI SZÍNHÁZAK. A fennállásának évfordulóját ünneplő zombori Népszínház mellett még egy vajdasági hivatásos együttes készül évforduló megünneplésére. A zomborinál tízszer fiatalabb színházról van szó, pontosabban vajdaság legfiatalabb társulatáról, az Újvidéki Színházról. Tíz évvel ezelőtt Őrkény Macskajátékával nyitotta meg kapuit ez a színház. Azóta mintegy 60 bemutatót tartott, s számos kiváló produkciójával érdemelt ki még országos díjakat is. Az évfordulót egy újabb vajdasági ősbemutatóval ünneplik majd: Herczeg János *Ég és föld* című regényének dramatisztált változatát. A bohóc címmel láthatja a közönség az október 2-ára tervezett bemutatót. Erre az alkalomra jelenik meg Gerold László színikritikus könyve, amelyben művészi értékelést kapunk az elmúlt tíz év produkcióiról.

MEGHALT DUDÁS KÁLMÁN. Budapesten 71 éves korában elhunyt a kishegyesi születésű költő és műfordító Dudás Kálmán. A háború előtt a Kalangya és a Híd, valamint több magyarországi folyóirat munkatársa. 1947-től Budapesten él és dolgozik Krleža, Davičo és Konstantinović fordításai képezik műfordító tevékenységének csúcseit. Eredeti munkái: *Déli szél* (Szabadka, 1930), *Vád helyett* (Bp., 1941), *Egy marék föld* (Zombor, 1944), *Szederillat* (Bp., 1961), *Sugaras evezőkkel* (Bp., 1971), *Percek pillaközén* (Bp., 1975), és *Kettős szélárnyék* (Bp., 1981).